

Zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům.

JUDr. Miloslav H o r k a (Praha).

V poslední době na mezinárodní a vojenské otázky velmi rušné chrání se státy proti nepředvídaným nepřátelským útokům nejen mezinárodními smlouvami, nýbrž i předpisy vnitrostátními. Tak tomu je u nás prodloužením vojenské presenční služby, další presenční službou záložních důstojníků atd. a v nejposlednější době i zákonem o ochraně a obraně proti leteckým útokům (č. 82/1935 Sb. z. a n.) a prováděcími nařízeními podle tohoto zákona vydanými a zákonem o vyvlastnění k účelům obrany státu.

Jedním z nejdůležitějších momentů ve válce je ochrana civilního obyvatelstva před leteckými útoky. Předpisy v tomto směru vydala již celá řada států, (Francie, Belgie, Itálie, Německo, Polsko, Rumunsko, Švýcarsko, Lotyšsko, atd.). U nás pasivní obrana obyvatelstva byla z iniciativy Čsl. Červeného kříže prováděna Ústředím obrany obyvatelstva jako organizací soukromou. Pro tuto organizaci dává nyní uvedený zákon podklad v § 13 zřízením zvláštního Poradního sboru při ministerstvu vnitra a Místních poradních výborů, jejichž vzorná pravidla vydá toto ministerstvo.

Zákon sám má ustanovení rázu civilně-právního, trestně-právního a administrativního.

V oddílu I. pojednává se o ochraně obyvatelstva jednak zřizováním úkrytů (§ 1) jednak povinností z úředního příkazu si opatření plynovou masku (§ 2). Velmi důležitým úkolem prováděti zákon po této stránce jsou pověřeny okresní úřady a na jejich příkaz obce. V úvahu přicházejí dále korporace hasičské, samaritánské, Červený kříž, tělovýchovné spolky, ozbrojené občanské sbory a pod. Mimo to ovšem budou tu fungovati správa státní, vojenská, lékaři a lékárníci, orgány samosprávné, učitelstvo atd.

Zákon je ve většině svých předpisů rámcovým, předpokládá vydání celé řady prováděcích nařízení.

Velmi důležitými jsou předpisy §§ 9 až 11, kde zasahuje se do soukromých práv, ovšem hlavně v době války. Jde tu o vyvlastnění nemovitostí a věcných práv, požadování movitých věcí k užívání neb do vlastnictví, nemovitých věcí pak k užívání neb volnému nakládání (případně i zbourání). Jde tu také o požadování potřebných předmětů a surovin, atd. Leckde se tvoří nové právnické instituce, které však jsou plně oddůvodněny mimořádnými okolnostmi — již jest obrana státu a ochrana jeho obyvatelstva proti moderním válečným vymoženostem.

V II. oddílu zákona (§ 14) se řeší neúčinnější obrana proti leteckým útokům t. j. *obrana aktivní* bojovými prostředky. Opatřiti si tyto bojové prostředky (děla, kulometry a pod.) budou povinni držitelé podniků (továren, dolů, závodů a pod.), jež jsou důležité pro obranu státu. Obsluhu bojových prostředků dodá ovšem vojenská správa.

Stanovení povinnosti opatřiti si plynovou masku vyžaduje naproti tomu ustanovení o výrobě a prodeji plynových masek po stránce *živnostensko-právní*. Tyto otázky rámcově řeší oddíl III. V § 15, odst. 1 prohlašuje se po živnostensku provozovaná výroba, oprava a prodej plynových masek za živnosti koncesované. Koncesním úřadem pro výrobu je ministerstvo obchodu. Zákon dává zmocnění podrobnou úpravu této živnosti provéstí vládním nařízením také pokud se týká provozoven, schválení typu plynových masek jejich zkoušení, dovoz a vývoz atd.

Aby zákon byl praktickým — nutno prováděti také zkoušky — jak se ochrana obyvatelstva provede. Tuto možnost připouští § 22.

Povaha věci vyžaduje přísných trestů, jež jsou uvedeny v oddílu V. Mezi letecké útoky zahrnují se i jiné podobné útoky, na př. bakteriologické, dalekonosnými děly a pod.

Zákon tento má velký význam a bylo by si přáti, aby v nejbližší době byl s urychlením také prováděn.

Prvním prováděcím nařízením vypracovaným ministerstvem obchodu v dohodě se zúčastněnými ostatními resorty je vládní nařízení ze dne 17./4. č. 83. Sb. z. a n. o výrobě, opravě a prodeji plynových masek (zkoušení, dovoz a vývoz jejich).

Již zákon sám připouští odchylky od platných předpisů živnostensko-právních této nové koncesované živnosti (na př.: neudělení koncese a odnětí její bez udání důvodů, stanovení zvláštní živnostensko-policejní úpravy, zvláštních podmínek provozovacích, zvláštního řízení o schvalování provozoven, a pod.).

Uvedené vládní nařízení stanoví všeobecné a zvláštní podmínky k nastoupení živností výroby a opravy případně prodeje plynových masek jak u osob fysických, tak i právnických. Zakazuje se v § 5 převod oprávnění na jinou osobu a provozování koncese náměstkem neb pachtýřem. Koncesionářům se stanoví celá řada podmínek určených pro řádný provoz živnosti. §§ 7 až 9 určují nové možnosti týkající se schvalování provozoven a dozoru nad výrobou (prodejem).

Otázka schvalování typů plynových masek a zvláště jejich zkoušení je zvlášť bedlivě sledována v §§ 10—16. Zkoušení a schválení plynových masek se vztahuje i na dosavadně již vyrobené, pokud nejsou v oběhu. Úkolem vládního nařízení je také vzbuditi důvěru v plynové masky; proto bylo zvláště stanoveno (§ 14, odst. 4), že filtry masek dávaných do prodeje

musí býti opatřeny vhodným závěrem zabezpečujícím jejich neporušenost.

Přechodné předpisy jsou uvedeny přímo v zákoně (§ 18, odst. 3) podle nichž dosavadní výrobci a obchodníci jsou povinni do 60 dnů podati žádost o příslušnou koncesi.

V dohledné době budou jistě vydány i ostatní prováděcí nařízení, bez nichž by se nemohl zákon plně prakticky prováděti.

Svoboda tisku v Československé republice.

Jan H r a b á n e k, (Praha).

(Dokončení.)

Preventivnost těchto prostředků spočívá v tom, že se zne-
možňuje nebo ztěžuje právo tištěné věci volně rozšiřovati *ještě před tím nežli byl v jejích obsahu zjištěn trestný čin*. Některé z vyjmenovaných prostředků, na př. omezování kolportáže nebo zákaz vydávání tiskopisů mají dvojí charakter: preventivní i represivní. O tom však bude pojednáno dále.

a) *Koncesní systém pro tiskárny, nakladatelství a knihkupectví*. Živnostenský řád (zákon z roku 1883), na který se tiskový zákon býv. rak. v § 3 odvolává, prohlašuje mimo jiné za koncesované živnosti tiskárny všeho druhu a živnosti, které vedou obchod tiskopisy (nakladatelství a knihkupectví).

Čl. 13. základního (ústavního) zákona býv. rak., č. 142/67 ř. z. sice koncesní systém pro tisk zakazoval, ale ustanovení ž. ř. zůstala v platnosti, ačkoli zákony byly novelisovány. Na to poukazuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o tisku, tisk č. 2042/21 str. 28, kde se uvádí, že »v obmezení tisku koncesemi byl shledáván vítaný prostředek domnělou nebezpečností tisku ne-li odstraniti, alespoň zmenšiti. Jmenovitě možnost odnětí koncese byla z hlavních příčin, jež vedla k ponechání tohoto pro celý rozvoj grafiky tíživého ustanovení.«

Vládní návrh zákona o tisku (tisk č. 2042/21 v § 13 stanovil:

»Živnosti, které mechanicky nebo chemicky rozmnožují tiskopisy nebo jimi obchodují, půjčovny tiskopisů a čítárny *nejsou vázány koncesí*.« — V závěrečných ustanoveních (§ 59) se praví: »Provedení zásady šu 13 o zrušení systému koncesního vyhražuje se novele k živnostenskému řádu.«

Vládní návrh zákona o tisku (tisk č. 1727/32) v § 10 stanovil:

»Výroba a rozšiřování tiskopisů, pokud pro ně platí předpisy živnostenského řádu (zákona), řídí se i nadále těmito předpisy, nestanoví-li zákon o tisku nic odchylného.« — V důvodové zprávě (str. 54) se mimo jiné